

PENSAMENT I LLENGUATGE

Codi de l'assignatura:
1930 Psicologia, troncal
2525 Psicopedagogia, optativa
9 crèdits (6T + 3 P), anual
Curs 2004-2005

Professor

Antoni Gomila Benejam
Despatx 10, Edif. Beatriu de Pinós
Tel. 971 17 23 88
Fax: 971 17 23 09
email: toni.gomila@uib.es

Tutories (horari provisional): dimarts, de 10 a 13 h.
dimecres, de 10 a 12 h.

Objectius generals

Es tracta d'una assignatura troncal, de l'àrea de Psicologia Bàsica, la única de la llicenciatura dedicada a l'estudi dels processos superiors. El ventall de temes, per tant, és molt ampli, en relació al temps disponible, amb la dificultat afegida de la complexitat de les relacions entre llenguatge i pensament. La proposta que segueix es centra en lo bàsic, amb una organització triàdica: un bloc introductori general sobre els àmbits del llenguatge i el pensament, i les seves interrelacions, des d'una perspectiva funcional; el segon, sobre els nivells de coneixement i processament de llenguatge; i el tercer sobre els processos de pensament superior.

Els crèdits teòrics pretenen servir per presentar els fenòmens més notables en aquest camp, els mètodes que s'utilitzen per estudiar-los, i els conceptes i teories més importants que els expliquen, prenent com a fil conductor en els tres blocs la dimensió intencional de la comunicació lingüística. Els crèdits pràctics es dediquen a activitats variades per permetre aplicar a casos i situacions concretes els conceptes presentats. Es requereix elaborar un informe de cada pràctica, on es recollin les activitats dutes a terme a la llum de lo estudiat i de les lectures complementàries. L'objectiu derivat és exercitar tant el pensament com el llenguatge.

Continguts

Bloc I: Llenguatge i pensament: aspectes comuns i interrelacions

1. L'estudi del llenguatge i el pensament
2. Categorització, representació mental, coneixement
3. Comunicació intencional i funció simbòlica
4. Pensament sense llenguatge

Bloc II: Psicolingüística

5. Els nivells de coneixement lingüístic
6. Articulació i percepció de la parla
7. Comprensió d'oracions i del discurs
8. Producció lingüística

Bloc III: Psicologia del Pensament

9. L'estudi del raonament
10. Raonament deductiu
11. Solució de problemes: raonament hipotètic i analògic
12. Judici i raonament inductiu

Pràctiques

Hi haurà una pràctica per cada tema, aproximadament. Seran de format variable (exercicis, comentari de text, conferència, vídeo, replicació experimental,...), però amb participació activa. De cada pràctica s'ha d'entregar el corresponent informe, individual, seguint les pautes que s'entregaran oportunament.

L'objectiu de les pràctiques és il·lustrar de manera concreta alguns dels fenòmens o teories centrals de cada un dels temes, i per tant, es recomana que els informes s'entreguin abans de realitzar la següent pràctica.

La realització dels informes de pràctiques constituirà un requisit per poder-se presentar a l'examen, i per tant, s'hauran d'entregar amb antelació, en la data fixada oportunament.

Avaluació

Hi ha dues vies per ser avaluat:

a) per parcials trimestrals; cada parcial es correspondrà amb un dels blocs del temari; per poder optar per aquesta via cal haver presentat els informes de les pràctiques corresponents amb antelació. Qui opti per aquesta via ha d'aprovar els tres parcials i la nota final resultarà de fer la mitjana dels tres parcials aprovats, en un 70%, i en un 30 %, de l'avaluació conjunta dels informes de pràctiques.

b) mitjançant un examen final; igualment s'han de presentar els informes de pràctiques, però en aquest cas només comptaran un 20 % en la nota final.

En qualsevol cas, la nota final resultarà d'una valoració global i qualitativa de la feina realitzada. L'examen, sigui parcial o final, constarà de dues parts: la primera, de coneixement conceptual; la segona, de maduresa comprensiva. Es tracta de

desincentivar al màxim el recurs a la memòria a curt termini (coneguda altrament com "empollada").

Bibliografia bàsica

Per la pròpia naturalesa de l'assignatura, no existeix un sol llibre que pugui servir de manual. Per tant, cada tema anirà acompanyat de la seva recomanació bibliogràfica corresponent, amb una lectura obligada mínima, i altres lectures complementàries.

En qualsevol cas, els dos llibres següents poden servir conjuntament per cobrir la majoria de les qüestions que tractarem:

- 1) Garnham, A. i Oakhill, J.: Manual de Psicología del Pensamiento. Pensar y razonar. Ed. Paidós, 1998.
- 2) Altmann, G.: La ascensión de Babel. Ed. Ariel, 1999.

Bibliografia general

- AITCHISON, J.: El mamífero articulado. Ed. Alianza, 1992.
- BELINCHON, M., RIVIERE, A., IGOA, J.M.: Psicología del lenguaje. Investigación y Teoría. Ed. Trotta, 1992.
- BERKO, J., BERNSTEIN, N.: Psicolingüística. McGraw-Hill, 2000.
- BRONCANO, F., ed.: La mente humana. Ed. Trotta-CSIC, 1994.
- BRUNER, J.: Acción, pensamiento y lenguaje. Ed. Alianza, 1984.
- BRUNER, J.. Actos de significado. Ed. Alianza, 1991.
- BUDIANSKY, S.: Si los animales hablaran... La evolución de la conciencia y la inteligencia. Ed. Ateles, 2001.
- CARRETERO, M. y GARCIA MADRUGA, J.: Lecturas de psicología del pensamiento. Ed. Alianza, 1984.
- CARRETERO, M., ALMARAZ, J. y FERNANDEZ BERROCAL, P.: Razonamiento y comprensión. Ed. Trotta, 1995.
- CHOMSKY, N.: Reglas y representaciones. F.C.E., 1983.
- CHOMSKY, N.: El conocimiento del lenguaje. Ed. Alianza, 1989.
- CHOMSKY, N.: Una aproximación naturalista a la mente y el lenguaje. Ed. Alba, 1998.
- DE VEGA, M.: Introducción a la Psicología Cognitiva. Ed. Alianza, 1984.
- DE VEGA, M., CARREIRAS, M., GUTIERREZ-CALVO, M. y ALONSO-QUECUTY, M.L.: Lectura y comprensión. Una perspectiva cognitiva. Ed. Alianza, 1990.

- DE VEGA, M. y CUETOS, F.: Psicolingüística del español. Ed. Trotta, 1999.
- DE WAAL, F.: La política de los chimpancés. Ed. Alianza, 1993.
- DENNETT, D.: Tipos de mentes. Ed. Debate, 1999.
- FODOR, J.: La modularidad de la mente. Ed. Morata, 1986.
- FRAWLEY, W.: Vygotsky y la ciencia cognitiva. Ed. Paidós, 2001.
- GARCIA-ALBEA, J.: Mente y conducta. Ed. Trotta, 1993.
- GARDNER, H.: La nueva ciencia de la mente. Ed. Paidós, 1988.
- GARNHAM & OAKHILL: Manual de Psicología del Pensamiento. Ed. Paidós, 1996.
- JOHNSON-LAIRD, P.N.: El ordenador y la mente. Ed. Paidós, 1990.
- KARMILOFF-SMITH, A.: Más allá de la modularidad. Ed. Alianza, 1994.
- LEGRENZI, P.: Cómo funciona la mente. Ed. Alianza.
- MAYER, R. E.: Pensamiento, resolución de problemas y cognición. Ed. Paidós, 1986.
- MEHLER, J. y DUPOUX, E.: Nacer sabiendo. Ed. Alianza, 1993.
- PIAGET, J.: La formación del símbolo en el niño. F.C.E., 1977.
- PIATELLI-PALMARINI, M., ed.: Teorías del lenguaje, teorías del aprendizaje. Ed. Crítica, 1983.
- PIATELLI-PALMARINI, M.: Los túneles de la mente. Ed. Crítica, 1996.
- PINKER, S.: El instinto del lenguaje. Cómo crea el lenguaje la mente. Ed. Alianza, 1995.
- POZO, J.I.: Teorías cognitivas del aprendizaje. Ed. Morata, 1989.
- RIVIERE, A.: Razonamiento y representación. Ed. Siglo XXI, 1986.
- RIVIERE, A.: Objetos con mente. Ed. Alianza, 1991.
- RIVIERE, A., NUÑEZ, M.: La mirada mental. Ed. Aiqué, 1997.
- RIVIERE, A.: Obras escogidas. Ed. Médica Panamericana, 2003.
- SACKS, O.: Veig una veu. Ed. Eumo, 2001.
- SANTAMARIA, C. : Introducción al razonamiento humano. Ed. Alianza, 1995.
- SIGUAN, M., ed.: Estudios de Psicolingüística. Pirámide, 1986.
- SPERBER, D. y WILSON, M.: Relevancia. Comunicación y Cognición. Ed. Visor, 1993.
- SUTHERLAND, S.: Irracionalidad: el enemigo interior. Alianza, 1994.
- VALLE, F., CUETOS, F., IGOA, J.M., y DEL VISO, S.: Lecturas de Psicolingüística, 2 vol. Ed. Alianza, 1990.
- VALLE, F.: Psicolingüística. Ed. Morata, 1991.
- Van DIIJK (ed.) El discurso como estructura y proceso. Ed. Gedisa.
- Van DIIJK (ed.) El discurso como interacción social. Ed. Gedisa.
- VYGOTSKY, L.: Pensament i llenguatge. Ed. EUMO, 1995.